

Waefeso

Waefeso inaonyesha kanisa kama watu waliopatanishwa katika Kristo, hasa kuunganishwa kwa Wayahudi na Mataifa kuwa jamii moja mpya ya wanadamu.

Ujenzi upya wa historia kwa tafsiri. Tukio linaonyesha kwa picha muktadha wa Paulo na Tikiko unaowasilishwa na barua, bila kuchagua mji wa kifungo wala kuamua swali la mwandishi.

Tarehe · Kiwango cha uhakika: Yanayokadiriwa kutokana na ushahidi takriban 60–62 BK

Rumi, Kaisaria, na Efeso zote zimependekezwa, na maneno ya walengwa “katika Efeso” yenyewe hayana uhakika wa kimatini katika baadhi ya nakala za mapema.

Mahali · Kiwango cha uhakika: Yanayokadiriwa kutokana na ushahidi Rumi kulingana na mapokeo (uandishi na mazingira yanajadiliwa)

Rumi, Kaisaria, na Efeso zote zimependekezwa, na maneno ya walengwa “katika Efeso” yenyewe hayana uhakika wa kimatini katika baadhi ya nakala za mapema.

Kabla na baada

- karibu 59/60 BK** Dhoruba na kuvunjika kwa meli: wote 276 wanaokoka; kisha kung’atwa na nyoka na kuponya watu Melita.
Melita · Yaliyothibitishwa
- karibu 60 BK** Kutoka Melita anafika Italia na kupanda Barabara ya Apio kuelekea Rumi; ndugu wanakuja kumlaki.
Melita → Sirakusa → Regio → Puteoli → Soko la Apio → Mikahawa Mitatu → Rumi · Yaliyothibitishwa
- karibu 60–62 BK** Matendo inaishia huku Paulo akiwa chini ya ulinzi nyumbani Rumi. Kuweka barua za kifungoni katika kipindi hiki kimapokeo ni ujenzi upya wa matukio, si dai la Matendo.
Rumi · Yaliyothibitishwa
- karibu 60–62 BK** Filemoni inasema Paulo anamrudisha Onesimo kwa Filemoni. Majina yanayolingana na Wakolosai huashiria uhusiano, lakini hayathibitishi kupelekwa pamoja, njia iliyokamilika au mji wa kifungo.
· Yanayokadiriwa kutokana na ushahidi
- karibu 60–62 BK** Waefeso inaeleza kuunganishwa na Kristo na umoja wa Wayahudi na watu wa mataifa. Kuandikwa moja kwa moja na Paulo, walengwa na mahali pa kifungo vinabishaniwa.
· Yanayokadiriwa kutokana na ushahidi
- karibu 60–62 BK** Wafilipi inaeleza kifungo kama njia ya kuendeleza injili na ina wimbo kuhusu Kristo. Mji wa kifungo unabishaniwa.
· Yanayokadiriwa kutokana na ushahidi

Yanayothibitishwa na maandishi

Yaliyothibitishwa

Waefeso inaonyesha kanisa kama watu waliopatanishwa katika Kristo, hasa kuunganishwa kwa Wayahudi na Mataifa kuwa jamii moja mpya ya wanadamu.

Wasomaji wanaokusudiwa hasa ni waumini wasiokuwa Wayahudi, wanaofundishwa kuelewa maisha yao mapya ya pamoja na Israeli katika Kristo.

Ujenzi upya mkuu wa historia

Ujenzi upya wa historia wa kimapokeo unaonyeshwa hapa unaweka Waefeso huko Rumi, karibu mwaka 60–62 BK, na kuilinganisha na kifungo cha nyumbani cha Matendo huko Rumi.

Rumi, Kaisaria, na Efeso zote zimependekezwa, na maneno ya walengwa “katika Efeso” yenyewe hayana uhakika wa kimatini katika baadhi ya nakala za mapema.

Usomaji mwingine wenye msingi

Watafiti wengi wanahusisha Waefeso na mfanyakazi mwenza wa karibu wa Paulo, anayepanua na kukuza mada zilizomo katika barua zisizopingwa kuwa zake.

Kutokuwapo kwa maneno “katika Efeso” katika baadhi ya nakala za mapema kunaunga mkono kusoma Waefeso kama barua iliyozunguka jumuiya kadhaa.

Mpango wa kufundisha wa dakika kumi

- Waefeso inaonyesha kanisa kama watu waliopatanishwa katika Kristo, hasa kuunganishwa kwa Wayahudi na Mataifa kuwa jamii moja mpya ya wanadamu.
- Mpangilio wa kimapokeo huiweka baada ya kufika Rumi, karibu na Wakolosai, Filemoni, na Wafilipi katika kundi la barua za kifungoni.
- Ujenzi upya wa historia wa kimapokeo unaonyeshwa hapa unaweka Waefeso huko Rumi, karibu mwaka 60–62 BK, na kuilinganisha na kifungo cha nyumbani cha Matendo huko Rumi.
- Watafiti wengi wanahusisha Waefeso na mfanyakazi mwenza wa karibu wa Paulo, anayepanua na kukuza mada zilizomo katika barua zisizopingwa kuwa zake.

Maandishi ya msingi

Warumi hadi Filemoni, Swahili Union Version, 1997. Swahili Union Version (SUV), © 1952, 1997 Bible Society of Tanzania and Bible Society of Kenya. All rights reserved. Vifungu huonyeshwa hapa kwa marejeo tu, bila maandishi ya Biblia.

Matendo 7–28, Swahili Union Version, 1997. Swahili Union Version (SUV), © 1952, 1997 Bible Society of Tanzania and Bible Society of Kenya. All rights reserved. Vifungu huonyeshwa hapa kwa marejeo tu, bila maandishi ya Biblia.

Vyanzo

Raymond E. Brown, An Introduction to the New Testament (Doubleday, 1997). — Sura 28, “Waefeso”, “Uchambuzi wa jumla wa ujumbe”
Brown anatoa muhtasari wa hoja ya barua na ujumbe wake mpana wa kichungaji.

Jerome Murphy-O’Connor, Paul: A Critical Life (Oxford University Press, 1996). — Sura 1, “Mfumo wa mpangilio wa matukio”, “Ushahidi kutoka barua za Paulo” na “Ushahidi kutoka Matendo”

Murphy-O’Connor anaeleza kwa nini mpangilio wa matukio lazima upime barua na Matendo bila kuchukulia mojawapo kuwa ratiba kamili.

Marejeo ya Biblia pekee yameonyeshwa; maandishi ya vifungo vya Biblia hayajajumuishwa.